

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

§. 4. De Mutinensi ditione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

	Riua Alta: <i>Ripalta.</i>
	Pontio: <i>Ponzone.</i>
S I S.	Malatium: <i>Malazzo.</i>
	Maluesinum: <i>Maluesino.</i>
	Rupes Cæriensis: <i>Rocca di Cairo.</i>
FLV- VII	PADVS: <i>le Pô</i> , olim diuidens Montemferratum in duas partes.
	Stura, vel Fl. vel incile: <i>la Stoure</i> , à Crescentino ad pontem Sturæ deductum.
MON- T I S- F E R- RATI.	Tanarus: <i>Tanaro</i> , nobis <i>le Taner.</i>
	BORMIA duplex, de quibus antea.
	Belbus Nicæam alluens: <i>Belbo.</i>
	Errius: <i>Erro.</i>
	Orba: <i>Orba</i> , limes eius ab Oriente.

§. 4. De Mutinensi ditione.

EXPEDIEMVS hoc paragrapho Regiones subditas familiae Ateftinæ *Este*, ex quo Ducatus Ferrariæ huic à Pontificibus ablatum est, de quo in ditione Pontificiâ agemus. Hæ autem ita se habent.

DITIO- NES	DVCA- TVS	} MVTINENSIS. <i>Mutina: Modene.</i> RHEGIENSIS. <i>Rhegium: Reggio.</i>
	PRIN- CIPA- TVS	
DVCIS	DI- TIO- NES	} FRINIANA: <i>Frignana.</i> GRAFINIANA: <i>Carfagnana</i> , ex parte; nam aliæ duæ partes sunt Ducis Tusciæ, & Reip. Lucensis.
MVTI- NENSIS	Quondam INSERTÆ REGIONES, nunc Ducis Mutinensis.	
Modene- se, le Mo- denois.		

SECT.

SECT. I. *Historica huius ditionis.*

NVM. I. NOMEN accepit à primaria vrbe huius Regionis. Fuit autem Vicariatus S. Sedis, & Marchionatus. Sed à Friderico III. Imperatore Boso Dux creatus est Mutinæ & Rhegij, circa anno 1470. FRINIANA ditio vnde dicta sit, ignoro. De GRAFINIANA dicemus in Hetruria.

NVM. 2. QUANTITAS. *Longitudo* attenditur à Ripolâ in limite Pontremoliensi ad Finale oppidum 64. Mil. pass. leucarum nostratium 32. Germanicarum 16. *Latitudo* verò à Fossâ vulgò *Parmegiana* ad Valicum inferius, *Valico di sotto*, in limite Carferonianæ vnius gradus cum 10. minutis, hoc est 70. Mil. pass. leucarum Francicarum 35. Germanicarum 17. cum dimidia.

NVM. 3. QUALITAS diuersa est secundum regiones diuersas. *Mutinensis ager*, frumento & orizâ abundat, ac variis leguminibus. Hinc quoque vinum exquisitum deportatur Tribianum dictum.

Rhegiensis ager, parùm salubris iudicatur, & grauioris cæli: vinum tamen eius laudatur in primis, dat etiam aliquid frumenti, & fructus exquisitos, & sues pinguiissimos.

Principatus Carpensis, & Corregianus ager, pascuis abundant, armentisque & pecore diuites sunt.

Frinianus ager, vino abundat, & in vallibus pecoris plurimùm, & armentorum alit; habet quoque fodinas aliquas ferri.

Carfinianus ager pecore, & armento celebratur ob valles montesque compascuos. Hinc quoque ferri metallicæ celebres, vnde sibi Dux multùm pecuniæ conficit.

NVM. 4. MORES. *Rhegienses* parum cauti & prouidi iudicantur: *Bæotium in patria crassoque sub aère nati*. *Mutinenses* bellicosi in primis, & in Principem suum fidissimi. Ad magna gerenda nati esse videntur, cauti, solertes, industrij. Incolæ Frinianæ & Carfinianæ pascendis gregibus vacant & armentis. Quidam ex iis quotannis vrsum tributum nomine olim Mutinam deducebant, vnde nata parcemia de *Vrso Mutinensi*.

NVM. 5. ORIGO. Historiam Principum Atestinorum scripsit Ioan. Bapt. Pigna, ex quo pauca decerpemus. Nobilissimam esse hanc familiam arguunt, quòd ab eâ extitisse certum sit plurimas

ram in Italiâ, quàm extra Italiam familias Ferunt enim indena-
tas Brunsvicensem, Lunenburgensem, & alias: item hanc affinita-
te attingere præcipuos orbis Christiani Principes. Quomodo au-
tem Mutinensis & Rhegiensis ditiones in hanc familiam transie-
rint paucis accipe. Eius dominatum primus dicitur tenuisse, ut
omittam fabulosa, Opizo, seu *Obizzo* Atestinus Raynaldi Ferra-
riensis Marchionis filius, eamque ditionem accepisse à Mutinen-
sibus 1289. Anno deinde 1313. Franciscus Picus Mirandulanus
Vicarius Mutinæ constitutus est ab Henrico VII. postea à Ty-
rannis Mantuanis occupata est Mutina, & ab iisdem servata ad an-
num 1327. Anno autem 1331. Manfredus Pius à Ioanne Bohæmiæ
Rege institutus, hinc Principis nomen assumpsit, qui illam Opi-
zoni secundo Ferrariæ Marchioni concessit an. 1336. ex quo tem-
pore hæc ditio in familiâ Atestinâ mansit vsque ad annum 1510.
quando Iulius II. Pontifex urbem cepit, eamque Maximiliano
Imperatori cessit, à quo vendita est Leoni X. decem millibus
aureorum. Demùm anno 1527. dum Clemens obsideretur in mo-
le Hadriani, ab Alphonso I. Atestino Duce Ferrariæ recuperata
est. Alphonso I. successit Hercules, cuius liberi cum sine prole
obiissent, recurrendum fuit ad prolem Alphonfi III. ex Laurâ
Ferrariensi humili loco nata geniti, quam plerique concubinam
dixerunt, ut mox videbis in stemmate.

CARPORVM PRINCIPATVS diu hæsit in nobilissimâ Picorum fa-
miliâ, sed Gilbertus bonam illius partem Herculi I. Duci Ferra-
riensi cessit, reliqua pars quæ Alberto II. remanserat, donata est
à Carolo V. Duci Ferrariensi.

NVM. 6. PRINCIPES MUTINENSES non proferentur à nobis, qui
Alphonsum primum Atestinum præcesserunt, quia minùs ad rem
nostram faciunt: eius Alphonfi prosapia sic se habet.

AL- PHON- SVS PRIMVS	Ex Lu- cretiâ filiâ Alexâ-	HERCV- LES II.	ALPHONSVS II. DVX V. qui sine liberis obiit, licet tres vxores duxisset.
		DVX IV. ex Renatâ	
		filiâ Lud, XII.	LVDVICVS Cardinalis. ANNA vxor Francisci Lotha- ringi, Ducis Guisij.
		Franc. Reg.	LVCRETIA, quæ nupsit Duci Vrbinati.

ATES-	dri VI.	HIPPOLYTUS Cardinalis.	
	Summi	FRANCISCUS ALEXANDER.	
	Pontif.	Secundùm aliquos FRIDERICVS.	
TI-			
NVS	Ex	AL-	D. CÆ
	Lau-	PHON-	SAR A-
	râ		TESTINVS
DVX			DVX VI.
	Fer-	SVS	ex Annâ
TER-	ra-		Virginîâ
	rienfi	III.	filîâ M.
TIVS			Cofmi
		ALPHONSIVS.	

NVM. 7. POLITIA. Quamquam hic Princeps ex vno pendeat Imperatore, viuit tamen propemodum in clientelâ Regis Hispaniæ, à quo recipit nōmine pensionis 12. aureorum millia; habet & ab illo turmam equitum Cataphractorum in Regno Neapolitano, & torquem Velleris aurei gestat. Pendet à Duce Mantuano ob Bresselum *Brexello* in agro Rhegiensi, & à summo Pontifice ob possessiones in Ducatu Ferrariensi, & Romandiolâ: sed quod ad Pontificis ditionem attinet potest educere 15. millia modiorum salis ex Salinis Comaclinis sine vllis vestigialibus, aut portoriis.

Iam verò quotannis recipere dicitur supra quadraginta aureorum millia. Certè ex Ferrariæ & Romandiolæ possessionibus conficit ducenta librarum millia, ex Dominio Corregano 40. millia aureorum vt alia taceam. Ideoque Princeps ille ditissimus esset, si omnia sua nomina dissoluisset: nam grandi ære alieno premitur, scilicet octingentes mille aureorum, ex quibus sedecim millia debet Genuensibus, quorum versuram quotannis magna pensione dissoluit.

Quoad vires spectat poterat educere olim 24. peditum millia, equitum duodecim; nunc vix duodecim peditum millia, equites mille quingentos scribere potest. Absit enim vt credam quod scripsit scriptor recens, eum educere posse 30. millia, & ex iis 20. millia ex Carferonianâ.

Eius Principis aula nobilissima est: Prætorianos habet 50 Heluetios hastatos, 50. equites leuioris armaturæ. Tribus ludicibus summum ius reddit subditis suis. Pendent ab eo nobilissimæ familiæ,

NNnn ij

inter quas eminent Comes S. Pauli ex Gonzagis, Comes S. Martini ex Familiâ Atestinâ, & aliæ de quibus in Geographiâ.

SECTIO II. Descriptio Geographica dittonis Mutinensis.

NVM. I. Ducatus Mutinensis, le Modenois.

V R-

MVTINA: *Modena*, nobis *Modene*, in viâ *Æmiliâ*, non tamen eodem planè loco quo antiqua, nam visuntur ad hanc Antiquæ rudera iuxta Nouam; à Gothis & Longobardis Verus euersa est, restituta Noua Longobardis ex Italiâ exterminatis: libera fuit ciuitas, & bella maxima cum Bononiensibus gessit. Sita est inter fluuios *Secchia*, & *Panaro*, ad incile quo vterque committitur, dictum Mutinense.

B E S

Bastia: *Bastia*, quam ambit incile Mutinense.

Bonus portus, vel Bonportus: *Bonporto*, vbi incile Mutinense neçtitur *Panaro*, traiectus euntibus Bononiâ Mirandulam: in ditione Ragonum est.

D V-

Nonantula: *Nonantola*, muris firmissimis munita, sed Sanctorum reliquiis potentiùs instructa: hîc quondam nobile cœnobium. Fuit olim ditionis Bononiensis, postea Vrbinatis, denique Mutinensis.

C A-

MARZALIA: *Marzaglia*, in viâ *Æmiliâ* ad Seciæ Fl. ripam.

HERBERIA, aliter Ruberia: *Rubiera*, seu *Ruiera*, quam aliqui sic dictam volunt quasi Riperia; vrbs permunita, & vallata firmissimis propugnaculis: patria fuit Antonij Codri viri doctissimi, qui suum epitaphium scripsit: *Codrus eram*, &c.

T V S

SCANDIANVM: *Scandiano*, perlautum oppidum Leandro, Marchionatus caput viginti millium nummorum annui redditus.

M V-

Turricula: *Torricella*, non inhonestum oppidum Leandro.

Casalium Magnum: *Casale Grande*.

Formiginis: *Formigine*, patria Andreæ Formigenæ maximi Architecti.

- Castellum Nouum: *Castro Nuovo.*
- T I- FANVM, seu PONS S. AMBROSII: *Sant Ambrogio*, vel *Ponte Sant-Ambrogio*, ad Fl. *Panaro*, memorabilis pugna anni 1249. Mutinenses inter & Bononienfes, in qua captus est filius Friderici II. Rex Sardinia.
- NEN- SPILIBERTVM, aliter Fanum S. Lamberti, & SPINVM LAMBERTI *Spiliberto*, vel *Spilamberto*, Marchionatus caput Rangonum ditissimorum, quorum reditus octoginta aureorum millia superare dicuntur.
- SIS. Sauinianum: *Sauignano.*
 Montaniana: *Montagnana.*
 VINIOLA: *Vignuola*, apud Luitprandum Ticinensem Neniola dicta, celebris pugnis & cladibus Mutinensium, & Bononensium.
- FLV- GAYA: *Gaya*, Marchionatus titulo illustris, vrbecula
 VII. } PANARVS: *Panaro*, olim Scultenna.
 } Secius: *Secchia.*
 } Incile Mutinense: *le Canal de Modene.*

N V M. 2. Ducatus Rhegiensis.

- V R- RHEGIVM: *Reggio*, nobis *Regge*, olim Rhegium Lepidi. Nulla ferè eius mentio ante Longobardos ex Italia eiectos, tum enim videtur reparata circa annum 800. anno autem 1314. nouis mœnibus est circumscripta:
- BES vrbs est lauta & frequens, & diues. Hic credunt nonnulli sepultum Prosperum Rhegiensem, quem huius vrbs Episcopum Leander putat. Eluitur Fl. *Tarua*, non *Cruſtolo*, vt putat Leander.
- D V- Gualterum: *Gualtero*, & *Gualtieri*, oppidum amplum, diues & populo refertissimum, versus limitem Mantuanum, Marchionatus caput, Bentiuoliorum.
- C A- BRIXILLVM & Brixellum: *Bresselo*, ad Lenzæ Fl. in Padum confluentias; olim ciuitas solo æquata à Longobardis, nunc egregiè muris, & præfidiariis instructa in limite Mantuano, ex quo pendet quoad ius primum.
- T V S Castrum nouum Rheginense: *Castro Nuovo*, ad discrimen
- NNnnn iij

- men alterius in Carferonianâ.
- Montecio : *Montecchio*, aliter *Montechino* Marchionatus caput, vrbs satis ampla & potens.
- Mons Altus : *Montalto*, vnde multi vici pendent:
- RHE- QVATVOR } Mons Ianus: *Monte Iano*.
CASTELLA } Mons Lucius: *Monte Lucio*.
li quarto Ca- } Bianellum : *Bianello*, vbi
stelli, à Ma- } Henricus V. exceptus est
thilde condi- } à Comite Mathilde, splen-
ta in quatuor } didè omnino.
collibus vi- } Castellum Vitreum: *Monte*
cinis. } *Vetro*.
- GIEN- } pertinent
quatuor
hæc ca-
stra ad
Comi-
tes Ca-
nosæ.
- CANOSA: *Canosâ*, munitissimum situ Castellum, vbi Gregorius VII. abditus est contra vim & furias Henrici IV. Imp. à Mathilde, quem postea Pontificem eò conuenit hyeme pedibus nudis, & veniam impetrauit. Eius Comes nunc potentissimus est, & aliquot ditiones tenet in hac ditione Mutinensi.
- SIS. PREDÀ: *la Preda*, Marchionatus honestissimi caput in familiâ Pepolarum.
- Rebeccum: *Rebecca*.
Valisneca: *Valisneca*.
Busiana: *Buzana*, &c. } In Montanis versus Apenninum & Tusciæ limitem.
- FLV- } Crustolus: *Crostolo*, per incile iunctus *Lenzae* Fl.
VII. } Taruus: *Tarna*, Rheggium alluens.
Lentius: *Lenza*, ditionem hanc à Parmensi separans.
Secius: *Secchia*, oritur ex hac regione.

NVM. 3. De *Friniana*, Frignana.

- VR- } SESTVLA: *Sestola*, vrbs ampla & munita, præfesti sedes,
qui totam inde Frinianam regit.
- FANVM S. ANDREÆ: *Sant-Andrea*, nobis *S. Andreæ*,
munita quoque vrbs ad radicem montis Apennini, ad
quam non procul metallicæ ferri nobiles.
- BES } A QVARTVM: *Acquaria*, medicatis aquis nobile oppi-
dum.

FRI- Mons Cuculus: *Monte-Cuculo*, unde Comites celeberrimi nomen habent.

NIA- }
 Medola: *Medola* }
 NÆ. }
 Fananum: *Fanano* }
 Trinianum: *Trignano* }

exigui nominis oppida sunt, & parum in historiis celebrata.

MON- }
 TES. }
 ZIBBIVS: *Monte Zibbo*.
 D. PELEGRINI: *Monte San-Pelegrino*, olim Lætus dictus.
 BALISTA olim, nunc *Balestra* vulgò.

FLV- }
 VII. }
 Panarus: *Panaro*, olim *Scultenna*.
 Dardanius: *Dardagna*, cadens in Panarum.
 Draco: *Dragone*, cadens in Secium *Secchia*.

NUM. 4. De Carferoniana, seu Grafianiana, Carfagnana.

VR- }
 BES }
 GRA- }
 FI- }
 NIA- }
 NÆ. }

CASTRVM NOVVM, cognomento Grafinianum: *Castro Nuovo di Carfagnana*, vbi *Torrata Fl.* cadit in *Anserem* seu *Sercium Serchio*; hinc arx munita prorsus cum magno præsidio, vulgò *Mons Alphonsus Mont-Alphonso*: vrbis nobilis, luculenta & mercatoribus frequens, olim ditionis Bononiensium.

TERRASANVM: *Terrazano*, vrbis populosa, & munita, cum luculento præsidio, in limite Magni Ducis.

FANVM S. DONINI: *San-Domino*, in limite Lunensi, & Magni Ducis, locus quoque sat munitus, & diligenter asservatus.

VERRUCULA: *Verrucola*, quam arcem inuictam *Leander* appellat, olim in ditione Principum *Malespinæ*, cum aliquot minoribus locis.

METALLUM: *Metello*.

RUPECULA: *Rocca*.

CAMPUS GRANDIS: *Campo Grande*.

BRUCCIANUM: *Brucciano*.

SILICIUS: *Silico*.

FLV- } SERCIVS: *Serchio*, olim Anser, de quo in Tusciâ pluri-
 VII. } bus.
 } Turritus Fl. *Torrta*, in Sercium cadens ad Castrum
 } Nouum.

NVM. 5. De Minoribus dittonibus Ducis Mutinensis.

DVCATVS } CORREGIVM: *Corregio*, honestum & perlau-
 CORREGIA- } tum oppidum, & diligenter munitum, di-
 NVS, } ctum olim Spina Ducis Mutinensis: virorum
 nunc Domi- } magnorum patria dicitur à Leandro.
 nium, } Falicum: *Falico*.
*le Duché, ou Sei- } S. Georgij: *San-Georgio*.
 gneurie de Corre- } FANA } S. Blasij: *San-Biaggio*.
 gio. } S. Prosperi: *San-Prospero*.*

PRIN- } CARPI: *Carpi*, vrbs antiqua, & nunc etiam
 VR- } potens, & munita, cum præfecto & firmo
 CI- } præsidio. Fuit diu sub imperio Picorum, de
 BES } quibus in Comitatu Mirandulæ dicemus:
 Sita est ad incile Fl. Secij *Secbia*.
 PA- } NOVI: *Nuovo*, olim arx munitissima, cele-
 DI- } berrima in historiis à rebus hic gestis, quarum
 TIO- } meminit Leander in Ephemeridibus: æqua-
 TVS } ta solo est ab Hercule Duce Ferrariæ.
 NIS } Fanum S. Martini: *San-Martino*, Marchio-
 } natus caput in familiâ Atestinâ ad Fl. Se-
 } cium, locus diues, & amœnus: varias ex-
 } pertus vices: de ruderibus vicinæ vrbs
 } quam indigenæ Ansam Reginam vocant,
 } fabulas suspicor.
 CAR- } FANVM S. FELICIS: *San-Felice*, nobis *S. Felix*,
 PEN- } vrbs ampla & munita cum suo præfecto, qui
 SIS. } in castro non illepedo commoratur.
 } Castellum Finale: *Finale*, conditum à Muti-
 } nensibus anno 1213. patria illustrium viro-
 } rum Leandro, sita in Insula quam efficit Fl.
 } *Panaro*.

la Prin-
cipauté
de Car-
pi.

FLV. } SECIVS: *Secchia.*
VII. } Incile Secij: *le Canal de Secchia*, Carpos alluens.
Incile Rizanum: *Fossa Rizana.*
Panarus: *Panaro.*

SAXVLANA
DITIO,

la Seigneurie de
Sassuolo,
inserta Ducatu
Mutinensi.

SAXVLVM: *Sassuolo*, decem millibus à Mutinâ
oppidum, & castrum munitissimum cum suo
præfecto: situm est inter Fl. Secium, & inci-
le deductum Mutinam. Pij de hac vrbe cum
Duce coram Imperatore fortiter decerta-
runt, lis Mutinensi adjudicata est.
Fanum S. Mariæ Saxulanæ: *S. Maria di Sassuolo*,
locus magnæ pietatis.

ROLIENSIS
COMITA-
TVS,

le Comté de Roly.

ROLIVM, seu Rolum: *Roly*, oppidum tenue, &
tam parui nominis, vt vulgò in tabulis minùs
annotetur: situm est in limite Agrorum Bono-
niensis, Mutinensis, & Tusci.

§. 5. De ditione *Mirandulanâ*.

SECTIO I. *Històrica huius Regionis.*

NOMEN habet à *Mirandulâ* vrbe, quam dictam volunt ab ad-
mirando partu *Eurides* filiz *Constantij* quam *Manfridus* *Aulicus*
rapuerat, & hinc tres filios vno partu peperisset, quæ omnia fabu-
las sapiunt. Domini huius ditionis primùm *Comites* fuerunt de in-
de *Principes Mirandule*, & *Comites Concordie*, sed *Alexander Picus*
50. millibus aureorum ab Imperatore Ducis titulum redemit.

QUANTITAS. *Longitudo* eius desumenda est à sylua *Concor-*
diensî in limite *Mutinensî* ad *Portum* *Vetus Porto Vecchio*, continetq;
septemdecim millia passuum, 8. leucas *Francicas* cum dimidia,
Germanicas 4. cum $\frac{1}{4}$: *Latitudo* à vico *Ronzole*, ad vicum *Tram-*
niucium *Tramuscio*, minuta septem complectitur, idèoque 7. millia
passuum, seu 4. leucas nostrates cum $\frac{1}{2}$, *Germanicas* 2. cum $\frac{1}{4}$. am-
bitus ferè 50. millium passuum est, 25. *Francicarum* leucarum,
Germanicarum 12. cum $\frac{1}{2}$.

QUALITAS. Regio est frumenti & orizæ ferax, quæ in *Venetâ*
potissimùm ditione distrahuntur: neque vina desunt alicuius no-

Parall. Geogr. Tom. II.

OOOO